

סוכה ב. (תחילת המסכת) עד ג. (שורה 11)

ביאור מושגים

הכוונה בישיבה בסוכה: הטור (לפי הב"ח): 'למען ידעו וגו' - מי שלא ידע כוונת מצות הסוכה (=זכר ליציאת מצרים) לא קיים המצוה כתיקונה. [ובמשנ"ב כתב: "יכוון בישיבתה שצונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים, וגם זכר לענני כבוד..."].

האם יש מצוה לעשות סוכה? השאלות (קסח): **יש מצוה** ("חג הסוכות תעשה לך" - מחוייבין בית ישראל לעשות סוכה)
החת"ס (ש"ת י"ד רעא): אין מצוה (העשיה הכתובה בפסוק מתייחסת לחג ולא לסוכה)

חינוך קטן: ר' יהודה למד הלכה מהסוכה שהלני עשתה לבניה הקטנים, **הריטב"א** דייק מכך שכשמחנכים קטן למצוות יש לחנכו לעשות את המצוה בהכשר גמור כגדול. (ובמשנ"ב תרנח: כח ובשעה"צ ס"ק לו משמע אחרת)

משנה

סוכה הגבוהה 20 אמה: ת"ק: פסולה.
ר' יהודה: כשרה.

סוכות פסולות נוספות: א. נמוכה 10 טפחים.
ב. כשאין לפחות 3 דפנות.
ג. כשיש יותר שמש מצל.

שאלה:
 מדוע במבוי נקטה המשנה לשון **תיקון** ("ימעט") -
 ואילו בסוכה נקטה המשנה לשון **"פסולה"**

תשובה:
א. בסוכה הפסול הוא מהתורה. (ודין מבוי הוא מדרבנן)
ב. זו לשון משותפת וקצרה לכל הפסולים שבמשנה.

מדוע סוכה שגבוהה 20 אמה פסולה?

רבה: כי העין לא רואה את הסכך
 (וחובה לדעת שיושבים בסוכה - "למען ידעו דורותיכם").

ר' זירא: כי האדם יושב בצל הדפנות
 (וחייבים לשבת בצל הסכך - "וסוכה תהיה לצל").

רבא: כי סוכה כזו היא דירת קבע
 (והחייב הוא לשבת בדירת עראי - "בסוכות תשבו שבעת ימים").

ר' זירא ורבא לא סברו כרבה כי:
 כוונת הפס' היא **שהדורות ידעו על סוכות ענני הכבוד שנעשו במדבר.**

רבה ורבא לא סברו כר' זירא כי:
 הפס' עוסק **בסוכות שבימות המשיח** (ולא בסוכת מצוה).

רבה ור' זירא לא סברו כרבא כי:
 לפי זה גם סוכה נמוכה אך חזקה צריכה להיות פסולה.

תגובת רבא: סוכה מעל 20 אמה היא בהכרח דירת קבע נמוכה יכולה להיות ארעי ויכולה להיות קבע

באיזה מקרה נחלקו חכמים ור' יהודה?

ר' יאשיה: כשהדפנות לא מגיעות לסכך.

רב הונא: כששטח הסוכה קטן מ4 אמות רבועות.

רחב"ר: כשאין מקום בסוכה לראשו ורובו ושולחנו.

ייתכן שהם נחלקו בשיעור הכשר סוכה, וייתכן שלא.

ר' יאשיה סובר כרבה. (כשהדפנות מגיעות לסכך העין שולטת אף בגבוהה 20 אמה)

ר"ה סובר כר' זירא. (כששטח הסוכה גדול מ4 אמות רבועות - תמיד יש צל מהסכך)

דחיה: הסוכה היתה גדולה, אך הלני ישיבה בחדר קטן, ורק חדר זה היה גבוה 20 אמה. ולדעת ר"י - בניה ישבו איתה, ולדעת חכמים - בניה ישבו בסוכה עצמה שהיתה נמוכה 20 אמה

נסיון הוכחה נגד רב הונא ורחב"ר:
 איך הביא ר' יהודה הוכחה מהסוכה של הלני המלכה (שודאי היתה גדולה), הרי סוכה גדולה (לפי ר"ה ור"ח), אפילו מעל 20 אמה כשרה לדברי הכל!?

סוכה ג. (שורה 11) עד ג: (2 שורות מלמטה)

ביאורים

תחום שבת: כל בית העומד מחוץ לעיר במרחק של עד 70.66 אמה נחשב חלק ממרחב העיר (עיבור העיר). 2000 אמה של תחום שבת נמדדות מחוץ למרחב העיר (עיבור העיר) והלאה (ולא מקצה העיר עצמה).
בורגנין: לא רק בית נחשב למרחב העיר, אלא אף מבנים שונים נוספים [המופיעים ברשימה בתוספתא עירובין פ"ד] נחשבים ל'עיבור העיר'. בין היתר אף בורגנין - שהם סוכות שעושים שומרי העיר ואינם מבנה קבוע - מצטרפים ל'עיבור העיר'.

מסקנת ביאור המשנה מדף כח.

כשרק ראשו ורובו בסוכה

כשהסוכה גדולה - אבל האדם יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בבית:

ב"ש: לא יצא ידי חובה. (גוזרים שמא ימשך אחר שולחנו)

ב"ה: יצא ידי חובה. (לא גוזרים שיימשך)

כשהסוכה קטנה - אינה מחזקת אלא ראשו ורובו בלבד:

ב"ש: פוסלין.

ב"ה: מכשירין.

הקטע הזה חסר במשנה והושלם ע"י הגמרא

טעם המחלוקת לפי הראשונים

הר"ף והרמב"ם: האם חוששים שימשך אחר שולחנו.

הר"ן: האם צריך דירת קבע.

הגודל של סוכה כשרה:

ב"ה:

כשניתן להכניס את ראשו ורובו

ב"ש:

כשניתן להכניס את ראשו ורובו ושולחנו.

רבי:

כשיש בה 4 אמות רבועות.

הלכה כבית שמאי

גם מי שמכשיר [ב"ש, ב"ה] סוכה שקטנה מ-4 אמות רבועות יכול להסכים עם הברייתא (סוכה היא דירת עראי, אבל הברייתא מתייחסת לבית שהוא דירת קבע שבו גרים רק כשגדול מ-4 אמות רבועות).

ברייתא

בית שאין בו 4 אמות רבועות:

אינו קרוי 'בית' ולכן

- פטור ממזוזה וממעקה.
- אינו מטמא בנגעים.
- אינו נחלט בבתי ערי חומה.
- איז חוזרין עליו מעורכי המלחמה.

אינו ראוי לדירה ולכן

- אין צריך לתת פת לעירוב חצרות.
- אין צריך להשתתף בשיתוף מבואות (אם אין בית נוסף בחצר).
- אין מניחין בו את עירוב החצר.

וכן

אין עושין אותו עיבור בין 2 עיירות.

עומד להיהרס ולכן

כשמחלקים חצר, מי שיש לו בית כזה לא זכאי לקבל חלק מהחצר (אין האחים והשותפים חולקין בו)

בית זה מיועד לדירה אבל אינו ראוי לדירת קבע.

(בשונה מבורגנין שראויים לתפקידם - לינת לילה ליחיד)

אך שיתוף מבואות מניחים בו. (כי אינו גרוע מחצר, שבה מותר להניח את השיתוף)

חלוקת חצר

גודל החצר שבה ניתן לכפות חלוקה:

4 אמות לזה ו1 אמות לזה.

כיצד מחלקים את החצר?

רב הונא:

מחלקים את החצר לפי כמות הפתחים (בית עם 4 פתחים מקבל 4 חלקים).

רב חסדא:

כל פתח מקבל 4 אמות לפניו, והנותר מחלקים לפי כמות הבתים. (בית עם 4 פתחים מקבל חלק אחד)

סוכה ג: (2 שורות מלמטה) עד ד: (נקודתיים)

ביאורים

גוד אסיק מחיצתא (משוך, העלה מחיצות): ישנם מקרים שבהם לא צריך מחיצה הרמטית אלא מחיצה של היכר ולכן למרות שהמחיצה אינה מגיעה לגובה הנדרש, אנחנו מתייחסים אליה כאילו היא נמשכת ועולה.

המנמיד סוכה גבוהה בעזרת

כרים וכסתות:

לא מועיל, [אפילו אם ביטלו לכל החג].

טבע האדם לחשוש להפסד ממונו ולכן לא ישאירם שם לאורך זמן.

תבן:

מועיל.

ביטלו לימי החג:

אינו מתכנן לפנותו בחג (אך לא ביטלו בפיו): **מח' ר"י וחכמים.**

הניח סתם (ולא ידוע אם עתיד לפנותו): **לא מועיל**

לא מועיל.

מתכנן לפנותו:

עפר:

מועיל.

ביטלו לימי החג:

אין מתכנן לפנותו בחג (אך לא ביטלו בפיו): **רש"י: מח' ר"י וחכמים ריטב"א: מועיל.**

הניח סתם (ולא ידוע אם עתיד לפנותו): **מח' ר"י וחכמים.**

לא מועיל.

מתכנן לפנותו:

כשחלק מהסכך בגובה מתאים וחלק לא

חלק גבוה 20 אמה וחלק נמוך 20 אמה:

כשצילו של הסכך הנמוך (הכשר) **מרובה מהחמה** - כשרה.

חלק נמוך 10 טפחים וחלק גבוה 10 טפחים:

אביי (בהר"א): כשצילו של הסכך הגבוה (הכשר) **מרובה מהחמה** - כשרה. **רבא:** פסולה תמיד (כי זו דירה סרוחה).

תיקון מלאכותי לגובה לא מתאים

סוכה הגבוהה 20 אמה **ובנה בה רמפה כדי להנמיכה:**

רש"י: כל הסוכה כשרה (החלק שמהרמפה והלאה כשר מדין "פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה").
ר"ן: רק החלק שמעל הרמפה כשר.

כשהרמפה **צמודה לדופן האמצעי:** כשרה בכל מצב.

כשהרמפה **צמודה לדופן צדדית:**

צריך שהמרחק מקצה הרמפה **לדופן ממול** יהיה קטן מ**4 אמות**. (רק הדופן הנגדית נחשבת ל"דופן עקומה")

כשהרמפה **באמצע הסוכה** (רחוקה מהדפנות):

צריך שהמרחק מקצה הרמפה לכל **שאר הדפנות** יהיה קטן מ**4 אמות**. (כל הדפנות נחשבות ל"דופן עקומה")

סוכה הנמוכה 10 טפחים **וחפר בה בור כדי להגביה:**

כשהמרחק מהבור לדפנות פחות מ**3 טפחים** - כשרה (מדין לבוד).

לא ניתן להשתמש בדין 'דופן עקומה' - כי אין על דפנות אלו (הפחותות 10 טפחים) שם דופן.

סוכה הגבוהה 20 אמה **ובנה באמצעיתה עמוד גבוה 10 טפחים:**

אביי (בהר"א): כשרה ('משתמשים' בדין "גוד אסיק מחיצתא" ומעלים את מחיצות העמוד).

רבא: פסולה (בסוכה יש צורך במחיצות ממש).

כשהמרחק מהעמוד לדפנות קטן מ**4 אמות:**

מח' ראשונים האם ניתן להשתמש בדין דופן עקומה. (רש"י ורא"ש)

הברייתא

סיכך על גבי 4 עמודים (ללא דפנות):

ר' יעקב: כשרה.

חכמים: פסולה.

מדובר בעמודים שניתן לחקוק מהם טפח לכאן וטפח לכאן

במה נחלקו

דחיה:

מברייתא אחרת משמע שנחלקו באמצע הגג. (אך אי אפשר לדעת מברייתא זו האם נחלקו גם על שפת הגג)

רב הונא:

כשהעמודים נמצאים בקצה הגג. (וכשהם באמצע הגג - פסולה)

טעם המח': האם אומרים "גוד אסיק מחיצתא".

רב נחמן:

כשהעמודים נמצאים באמצע הגג.

לא ברור מה סובר ר"נ בעמודים שעל שפת הגג (האם גם שם נחלקו או שכולם מכשירים)

סוכה ד: (נקודתיים) עד ה: (6 שורות מלמטה)

ביאורים

מעולם לא ירדה שכינה למטה ולא עלו משה ואליהו למרום - מהר"ץ-חיות ביאר על דרך הדרש שהכוונה היא ש: (1) יש לאדם בחירה חפשית ואין השכינה מתערבת במעשיו. (2) אע"פ שמשה ואליהו עלו למרום בכל זאת לא נתהפך טבעם למלאכים.

מניין שסוכה צריכה להיות גבוהה 10 טפחים

רב, ר' חנינא, ר' יוחנן/ר' יונתן, ר' חביבא:
השכינה (שלא ירדה למטה) התוועדה עם משה מעל הארון והכפורת שגובהם 10 טפחים.
מכאן שמעל 10 טפחים נחשב לרשות.

דחיה:

ממקור זה משמע שחלל הסוכה עם הסכך צריך להיות 10 טפחים.

ר' יהודה (לפי סתמא דגמרא):
הלכה למשה מסיני

ר' מאיר (לפי סתמא דגמרא):
מבית המקדש.

גובה הארון והכפורת:

ארון: 9 טפחים ("אמה וחצי קומתו"). [לפי ר' מאיר]
כפורת: טפח. - המקור מובא למטה

ההיקש מהמקדש למשכן:

בבית המקדש (גובה 30 אמה) הכרובים (10 אמה) עמדו בשליש הבית,
לכן גם במשכן (שגובהו 60 טפחים) הכרובים הגיעו עד שליש האוהל (20 טפחים)

גובה הכרובים:

כיוון שגובה הארון והכפורת הוא 10 טפחים - הגובה שנשאר לכרובים הוא 10 טפחים.

הלימוד מכרובים על סוכה:

נאמר על הכרובים: "סוככים בכנפיהם" - מכאן שלמעלה מ10 טפחים נקרא סכך.

לשיטת ר' יהודה (סובר שאמה של כלים היא 5 טפחים) לא ניתן ללמוד מכאן על גובה הסוכה,

לשיטתו גובה הארון הוא 7.5 טפחים ("אמה וחצי קומתו") ועם הכפורת 8.5 טפחים (ואז הגובה שנשאר לכרובים לסוכך הוא 11.5 טפחים)!

שכינה: מעולם לא ירדה למטה (אלא רק עד גובה 10 טפחים) - **משה ואליהו:** מעולם לא עלו למרום (אלא רק עד גובה 10 טפחים)

מדוע לא לומדים מציץ או מזר (שפחותים מטפח)?

לפי הדעה שמסגרת השולחן היתה חלק ממבנה השולחן (=כלי):
לומדים כלי (כפורת) מכלי (מסגרת),
ולא לומדים כלי משאינו כלי (ציץ=תכשיט, זר=הכשר כלי).

לדעה שמסגרת השולחן היתה קישוט (=הכשר כלי):
לומדים דבר שנאמר שיעורו מדבר שנאמר שיעורו (מסגרת),
ולא מדבר ששיעורו לא נאמר (ציץ זר).

מנין לומדים שהכפורת טפח?

תני ר' חנינא:
מהמסגרת של השולחן (-הכלי ששיעורו הכי נמוך).

רב הונא:
ג"ש מפניהם של הכרובים ('פני' - 'פני')

לא לומדים ג"ש מ"פני אלהים" כיוון שעדיף ללמוד את הלימוד הקטן

סוכה ה: (8 שורות מלמטה) עד ו: (3 שורות מלמטה)

הלכות שנאמרו למשה בסיני:

שיעורי איסורים.

הלימוד מהפסוק "ארץ חטה ושעורה" (המפורט להלן) הוא אסמכתא בלבד!

חציצה שפוסלת בטבילה (רובו ומקפיד).

עצם דין החציצה נלמד מ- "ורחץ במים" חציצת שער נלמד מ- "את בשרו"

הלכות מחיצה. (ר' יהודה: גובה 10 טפחים של סוכה, ר' מאיר: גוד, לבוד, דופן עקומה)

חכמים גזרו שיחצוץ גם במקרים אלו חציצה במיעוט הגוף - כשהאדם מקפיד עליה (מיעוטו ומקפיד) חציצה ברוב הגוף - אפילו אם אינו מקפיד עליה (רובו ואינו מקפיד)

השיעורים שנלמדו (באסמכתא) מ- 'ארץ חטה וכו':

- חיטה: השוהה בבית מנוגע זמן של אכילת פרס פת חטין (עם סלט ובהסבה) - בגדיו טמאים
- שעורה: עצם (של מת) בגודל שעורה מטמאת במגע ובמשא.
- גפן: הדברים האסורים לנזיר משוערים ע"פ רביעית יין. (ר' רש"י ותוס')
- תאנה: המוציא בשבת (מרשות לרשות) אוכל בגודל גרוגרת - חייב.
- רימון: נקב של רימון מפקיע מכלי את הגדרתו ככלי.
- זית: רוב השיעורים (מת, נבלה, חלב, דם, פיגול, נותר, טמא, גיד הנשה) נמדדים בכזית.
- דבש: האוכל שיעור של כותבת הגסה (תמר עבה) ביום הכיפורים - חייב.

טעמים של התנאים

לפי המסורת: סכת (1), סכת (1), סכות (2).
לפי המקרא: סכות (2), סכות (2), סכות (2).

אפשרות א'

- א. חכמים: יש אם למסורת, ר' שמעון: יש אם למקרא.
- ב. מילה אחת נדרשת לגופו, (לכן לחכמים יש 3 ולר"ש 4)
- ג. ההלכה מורידה דופן אחת לטפח. (לכן לחכמים צריך 2 ולר"ש 3)

אפשרות ב':

- א. יש אם למקרא ופסוק אחד נדרש לגופו, (לכן כולם יש 4)
- ב. חכמים: צריך ריבוי לסכך (לכן יש 3), ר' שמעון: לא צריך ריבוי לסכך. (לכן יש 4)
- ג. ההלכה מורידה דופן אחת לטפח. (לכן לחכמים צריך 2 ולר"ש 3)

אפשרות ג':

- א. יש אם למסורת ופסוק אחד נדרש לגופו, (לכן כולם יש 3)
- ב. חכמים: ההלכה מורידה דופן (2 רגילות ואחת טפח), ר"ש: ההלכה מוסיפה דופן (3 רגילות ואחת טפח)

אפשרות ד':

- א. יש אם למסורת (לכן כולם יש 4)
- ב. חכמים: לא ניתן להשתמש ולדרוש את הפסוק שנצרך לגופו (לכן יש 3), ר"ש: ניתן להשתמש בפסוק שנצרך לגופו. (לכן יש 4)

אפשרות ה':

המקור של ר"ש - "וסוכה תהיה... למחסה ולמסתור מזרם", לכן צריך 4 דפנות. (ר' תוס')

הברייתא

דפנות הסוכה:

חכמים:
2 כהלכתן ושלישית אפילו טפח.

ר' שמעון:
3 כהלכתן ורביעית אפילו טפח.

ביאורים

יש אם למסורת/למקרא: הפרשנים התקשו - מדוע לא אמרו "אב למסורת/למקרא", וכן מדוע אמרו "בנין אב" ולא "בנין אם" וכן "בת קול" ולא "בן קול" וכדו'? הר"ף (בשו"ת סי' א) תירץ ש"מקום שעושה אותו דבר עיקר ללמוד ממנו דבר אחר קורין אותו אב. וזה שאמר יש אם למקרא הואיל ואין למדין ממנו לדברים אחרים". רבינו בחיי (דברים לג,ח) תירץ שבנין אב נאמר על פסוק מהתורה שבכתב שהוא מהאב יתעלה, ואילו אם למקרא/למסורת נאמר על דבר שנמסר מעסק תורה שבע"פ, כפי מה שקיבלנו. (וראה בהליכות-עולם שער רביעי תירוץ נוסף)

סוכה ו: (3 שורות מלמטה) עד ז: (8 שורות מלמטה)

ביאורים

אורך דפנות הסוכה: בסוגייתנו מופיעים אופנים שונים לגבי אורך ומיקום דפנות הסוכה. להלכה כתב הרמ"א (תרל"ה): "ונהגו עכשיו לעשות מחיצות שלמות כי אין הכל בקיאיין בדין המחיצות. ומי שאין לו כדי צרכו למחיצות, עדיף אז לעשות שלש מחיצות שלמות מארבע שאינן שלמות". והתוס' (ר"ה כח ע"ב) העיר שאין בעשיית 4 מחיצות משום בל תוסיף כיוון שכשעושה 4 מחיצות זה עדיף כיוון שמתקיים בזה טוב יותר מצות תשבו כעין תדורו.

פסי ביראות: באר מים ברשות הרבים (שעמוקה י' טפחים ורחבה ד') דינה כרשות היחיד. לכן אסור לשאוב ממנה מים ולהניחם ליד הבאר (שהרי מוציא מרה"י לרה"ר). אך אם יעשה פסין לביראות [היינו שיניח 4 דיומדין (=דו עמוד = 2 קרשים המחוברים זה לזה בזוית ישרה) מסביב לבאר בארבע זוויתיה] יותר לו לשאוב מבאר זה ולהניח בתוך השטח שבין הפסין.

אין הלכה כשיטה: לעיתים הגמרא מביאה רשימה של תנאים/אמוראים הסוברים אותה דעה ומכנה זאת 'שיטה' (ומשתמשת בביטוי "כולהו סבירא להו" או "אמרו דבר אחד"). קבלה מרביתנו הגאונים שאין הלכה כשיטה (ר"ן על הר"ף בסוגייתנו וראה שם הטעם). האו"ז (ח"ג ב"ק סי' קנ"ה) מבאר שאין הכוונה שוודאי אין הלכה כשיטה, הכוונה היא רק לשלול את האפשרות שבוודאות הלכה כמותם כיוון שהם רבים.

היכן מעמיד את הדופן ה-3 (כאשר היא טפח בלבד)?

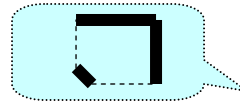
כש2 הדפנות השלמות מקבילות

רב יהודה:
צמוד לאחת הדפנות.

ר' סימון/ר' יהושע בן לוי:
במרחק הפחות מ3 טפחים לאחת מהדפנות.
(הדופן ברוחב 4 טפחים וקצת - וכך ע"י לבד יש דופן של 7 טפחים)

כש2 הדפנות השלמות צמודות

רב, לוי, חכמי ביהמ"ד:
צמוד לאחת הדפנות.

רב כהנא ורב אסי:
באלכסון - בפינה שאין בה שום דופן.

ר"ס או ריב"ל:
במרחק הפחות מ3 טפחים לאחת מהדפנות.
(הדופן ברוחב טפח וקצת - וכך ע"י לבד יש דופן של 4 טפחים)

הראשונים נחלקו האם דברי רבא מוסבים גם על דפנות מקבילות (ר' ריטב"א)

רבא:

- אפשרות 1: חייבים דווקא צורת הפתח.
- אפשרות 2: אפשר או טפח או צורת הפתח
- אפשרות 3: צריך גם טפח וגם צורת הפתח

דופן שמועילה לסוכה (שדינה קל) מועילה גם לדיני שבת (למרות שדינם חמור).

דפנות סוכה מועילות לעניין שבת (ולהיפך)

- סוכה הבנויה מ2 דפנות ושלישית טפח - נחשבת (בשבת סוכות) כרשות היחיד לעניין שבת.
- סיכך על גבי מבווי שיש לו לחי (הפחות מטפח) - נחשב (בשבת סוכות) לסוכה כשרה.
- סיכך על גבי פסי ביראות - נחשב (בשבת סוכות) לסוכה כשרה.

אפילו שאין חלקי דפנות ב4 הצדדים (כפסי ביראות) - הסוכה כשרה (מטעם מיגו).

אפילו שאין 2 דפנות שלמות (כמבוי) - הסוכה כשרה (מטעם מיגו).

תנאים שסוברים שסוכה צריכה להיות דירת קבע:

- רבי: גודל הסוכה צריך להיות 4 על 4 אמות.
- ר' יאשיה: הצל צריך להיות מרובה מהשמש גם בדפנות.
- ר' יהודה: סוכה הגבוהה 20 אמה כשרה.
- ר' שמעון: צריך 3 דפנות ורביעית טפח.
- ר' גמליאל: סוכה בראש העגלה ובראש הספינה - פסולה.
- בית שמאי: גודל הסוכה - ראשו רובו ושולחנו.
- ר' אליעזר: סוכה כמין צריך או שסמוכה לכותל - פסולה.
- אחרים: סוכה עגולה - פסולה.

מהפסוק "וסכות על הארון את הפרוכת" רואים שלפרוכת (שהיא מחיצה) יש דין של סכך.

חכמים (סוברים שהצל צריך להיות מרובה רק בסכך) סוברים שהפסוק מלמד שצריך לעשות קצת גג מהפרוכת.

הריטב"א (בתחילת המסכת): לפי ר' יהודה סוכה יכולה (ולא צריכה) להיות דירת קבע. (ור' עוד בריטב"א כאן ובבית הלוי ח"ג נגד)

סוכה ז': (8 שורות מלמטה) עד ח': (סוף העמוד)

ביאורים

כותים - שנחריב הביא לארץ ישראל אנשים מכות. אנשים אלו חיו כקבוצה עצמאית גדולה מאוד שעברו יחד תהליך של גרות משונה (בגלל הפחד שלהם מהאריות שאכלו בהם הם קיבלו על עצמם להיות את דת המקום) שתי בעיות קשות היו עימם הראשונה היא שהם לא ראו עצמם כקשורים ליהודים יותר מדי והשניה שהם שמרו את המצוות בדרכם שלהם. התנאים והאמוראים נחלקו במשך תקופה ארוכה כיצד יש להתייחס אליהם ולבסוף לאחר דורות רבים, הוחלט שהם אינם יהודים. המעמד של הכותים היתה שאלה משמעותית מאוד כיוון שבתקופת התנאים הם היו רבים מאוד. כמה מאות שנים אחרי חורבן הבית מרדו הכותים ברומאים והרומאים בתגובה הרגו והשמידו אותם. מאז נשארו רק שרידים קטנים מאוד של כותים הקרויים כיום 'שומרונים' - שני הריכוזים העיקריים שלהם הם בשכם (על יד הר ברכה) ובחולון.

ר' יוחנן:

סוכה עגולה - אם יש בהקפה מקום ישיבה 24 איש - כשרה.

אחרים חולקים וסוברים שסוכה עגולה (בכל גודל שהיא) פסולה

הנחת המוצא של הדין: ר' יוחנן סובר כרבי (המחמיר) - סוכה צריכה להיות לפחות 4 על 4 אמות.

למה התכוון ר' יוחנן:

נדחה: כדי להכניס ריבוע שיש בו 4 אמות על 4 אמות לתוך עיגול צריך שקוטר העיגול יהיה 16.8 (ולא צריך 24 אמות)
לא ניתן לומר שבפער גדול שכזה, ר' יוחנן לא דייק!

הצעה א':

מקום ישיבה של אדם הוא אמה.

מסקנה: סוכה עגולה כשרה **כשהקפה 24 אמה**.

אמנם לפי החשבון של חכמי קיסריה אכן צריך עיגול שקוטרו 24 אמות - אולם החשבון שלהם מופרך ולא מתיישב עם המציאות

נדחה: כדי להכניס ריבוע שיש בו 4 אמות על 4 אמות לתוך עיגול צריך שקוטר העיגול יהיה 16.8 (ולא 16 אמות בלבד)
לא ניתן לומר שר' יוחנן לא דייק והקל!!

הצעה ב' (מר קשישא):

מקום ישיבה של אדם הוא 2/3 אמה.

מסקנה: סוכה עגולה כשרה **כשהקפה 16 אמה**.

הצעה ג' (רב אסי):

מקום ישיבה של אדם הוא אמה. אבל ר"י התכוון להקפה **מבחוץ** ולא להקפה מבפנים

(ולכן צריך להויריד 2 אמות מהקוטר - שהם 6 אמות מההיקף (כיוון שההיקף היה 24 אחרי הפחתת 6 נשאר 18)

מסקנה: סוכה עגולה כשרה **כשהקפה 18 אמה** (אמנם מספיק 16.8 אמות אבל זה חוסר דיוק קטן לחומרא)

2 סוכות של יוצרים, זו לפנינו מזו:

הפנימית: **חייבת** במזוזה (כיוון שהיא דירת היוצר) ו**פסולה** לשמש כסוכה (רש"י: לא ניכר שיושב לשם סוכה)

החיצונית: **פטורה** ממזוזה (כיוון שאינה מיועדת לדירה) ו**כשרה** לשמש כסוכה (רש"י: ניכר שיושב לשם סוכה)

לפי רש"י הפסול מדרבנן, הר"ן הביא טעם אחר, ולפיו הפסול הוא מהתורה

אינה חייבת במזוזה כדן בית-שער, כיוון שהסוכה הפנימית אינה קבועה מספיק.

סוכות שנעשו כדי להגן מהחום (ולא בשביל צניעות) ולכן כשרות לשמש כסוכה

סוכות ארעיות (רקב"ש)

- סוכת רועים.
- סוכת שומרי קציעות.
- סוכת שומרי העיר.
- סוכת שומרי פירות.

סוכות של אנשים שאינם חייבים בסוכה (גנב"ך)

- סוכת גויים.
- סוכת נשים.
- סוכת בהמה.
- סוכת כותים.

סוכה ט. (משנה) עד י. (משנה)

משנה

סוכה שעשאה סתם:

עשאה 30 יום לפני החג:
כשרה (מן הסתם עשה לשם החג)

עשאה יותר מ30 לפני החג:
ב"ש: פסולה. (כי צריך שיעשה סוכה לשם חג)
ב"ה: כשרה. (אין צורך שיעשה סוכה לשם חג)

סוכה שעשאה לשם חג:

אפילו עשאה זמן רב לפני החג:
כשרה.

בציצית מודים ב"ה שצריך עשייה לשמה (רב ושמואל נחלקו האם אף הטויה בכלל העשייה), שנאמר: "גדילים תעשה לך"

גם בסוכה כתוב 'תעשה לך' - אבל משם ממעטים סוכה גזולה,

המקור של ב"ש:

"חג הסוכות תעשה" - שסוכות תעשה לחג. תגובת ב"ה: מפסוק זה לומדים, שאם לא עשה סוכה, אז מותר לבנות סוכה בחוה"מ [ב"ש סוברים שאסור לבנות סוכה בחוה"מ]

כולם מודים שמהפסוק "חג הסוכות שבעת ימים לה" לומדים שעצי סוכה אסורין בהנאה כל שבעה.

משנה

סוכה תחת האילן:

פסולה - כמו סוכה שבבית.

סוכה על גבי סוכה:

ת"ק:
העליונה כשרה והתחתונה פסולה.
ר' יהודה:
כשאינן דיריין בעליונה התחתונה כשרה.

המקור לפסולים שבמשנה:

"בסכת תשב" (סכת=סכה אחת) - ולא בסוכה שתחת הסוכה, ולא בסוכה שתחת אילן ולא בסוכה שתחת הבית

רב פפא: בתנאי שיערב את ענפי האילן בסכך (ואז סכך פסול זה מתבטל לכתחילה בסכך הכשר),

רבא: המשנה השוותה אילן לבית, לכן כהשמש מהאילן מרובה מצילתו - כשרה.

התחתונה כשרה במקרים הבאים:

כשהמרחק בין הסכך לסכך

רב הונא: קטן מטפח (כמו דין אהל בטומאה) - כשרה
ר"ח ורבר"ה: קטן 4 טפחים (כשיעור מקום חשוב) - כשרה
שמואל: קטן 10 טפחים (כשיעור הכשר סוכה) - כשרה

כשחוזק הסכך

לא מחזיק כרים וכסתות - כשרה
(כשמחזיק כרים וכסתות בדוחק - ת"ק: פסולה, ר"י: כשרה)

כשטיב הסכך תחתון

חמתו מרובה מצילתו - כשרה (בתנאי שצילתו של העליון מרובה)

הסכך התחתון כאילו אינו נמצא ושתיהן כשרות בגלל סכך העליונה.

כשטיב הסכך העליון

חמתו מרובה מצילתו - כשרה (בתנאי שצילתו של התחתון מרובה)

רש"י: על הסכך העליון להיות נמוך מ20 אמה (אחרת הוא מוגדר סכך פסול - ופוסל את התחתונה)
ריב"א: גם כשהעליונה גבוהה מ20 אמה - התחתונה כשרה.

סוכה י. (משנה) עד יא. (משנה)

ביאורים

"כתב ר' מנוח... השתא הקלו בשינת סוכה משום דפרצה קוראה לגנב, ותו דנפל חולשא בעלמא ורוח קמעא עוכרם ואשר יעשה אותם האדם וחי בהם כתיב. מיהו כיום דליכא למיחש אסור לישן חוץ לסוכה עכ"ל.
ואני אומר אמת דרוח עוכרם... והרי תימן יותר קרה מירושלים דבעיר צנעא הקור בחורף למטה מהאפס, ובחג הסוכות הקור שולט עד שהיו הזקנים באים לשאול אם מותר לאחוז את האתרוג ע"י מטפחת מחמת צנתו. ומעולם לא שמענו שיהודי ישן חוץ לסוכה, כך בכל רחבי תימן עשרות אלפים ישנו בסוכה ושומר מצוה לא ידע דבר רע, אלא שצדק ר' מנוח שאותם המזלזלים או המקילים כלשונו רוח קמעא עוכרם. וירא שמים יעשה הכל כדי לקיים מצות בוראו כפשוטה וכקבלת חז"ל". (הרב קאפח פ"ו אות טו)

משנה

אסור לפרוס סדין:

להגן מהחמה (מעל הסכך)
להגן מהעלים הנושרים (מתחת הסכך)
על גבי הקינוף (4 עמודים בפינות המטה)

מותר לפרוס סדין:

על גבי נקליטי המטה. (2 עמודים באמצע קצה המטה)

אבל מותר לפרוס סדין
מתחת הסכך לשם נוי.
(כי זה בטל לסכך - ריטב"א)

רב חסדא ורבה בר"ה: רק כשהסדין במרחק עד 4 טפחים מהסכך, רב נחמן: מותר בכל מקרה.

הגמרא מספרת על עבדו של רב אשי שפרס בגד על הסוכה כדי לייבשו.

הראשונים נחלקו האם ייבוש דינו כנוי (ואינו פוסל) או שלא (ופוסל)

מעמד נוי סוכה לעניין השטח שהם תופסים
מתחת לסכך: לא ממעטין את גובהה (של סוכה שמעל 20 אמה) כדי להכשירה.
מהצד: ממעטין את רוחבה ופוסלים (אם בגללם קטנה מ7 טפחים)

שינה מתחת ל:

שמואל - לישנא ב' (אוהלים משופעים)

כילה הפרוסה בשפוע (וכן מתחת למיטה):
מותר בכל גובה

סדין שעל נקליטין (2 עמודים באמצע קצה המטה):
נמוכה מ - 10 טפחים: מותר
גבוהה מ - 10 טפחים: אסור (כיוון שהנקליטין נחשבים קבועין)

שמואל - לישנא א' (אוהלים מאוזנים)

מיטה וכן כילה הפרוסה ישר:
נמוכה מ - 10 טפחים: מותר
גבוהה מ - 10 טפחים: אסור (ואל מיטה כזו התייחסה המשנה)

סדין שעל קינופות (4 עמודים בפינות המטה):
אסור בכל גובה (כיוון שהקינופות קבועות בחזקה)

בר"ה: גם מותר בגבוהה מ - 10 טפחים. כיוון שאהל עראי לא מבטל אהל קבע

נחשב כמוציא ראשו מהחלוק

הבית קבוע ודינו תמיד כאהל. לכן ראשו נגרר אחר גופו, ואסור משום 'לא יראה בך ערות דבר'

הישן ערום:

בכילה שאינה גבוהה 10 טפחים: יכול להוציא ראשו מהכילה ולקרוא ק"ש.
בבית בכל גובה שהוא: לא יכול להוציא ראשו ולקרוא ק"ש

סוכה יא. (משנה) עד יב. (משנה)

ביאורים

לימא כתנאי: זוהי קושיא שהגמרא מקשה כאשר נראה לכאורה שמחלוקת האמוראים שלפנינו היא גם מחלוקת תנאים. ההנחה היא שדחוק הדבר שיאמר האמורא דבר סתם ולא ככולי עלמא, שהרי אם הוא בא לפסוק הלכה כתנא מסויים, אז שיאמר בהדיא ש"הלכה כפלוגי", ומכך שאמר את דברו סתם משמע שאליבא דכו"ע נאמרו דבריו. (ר' ישועה בן יוסף הלוי, הליכות עולם, שער שני, א/ח)

משנה

תנאים לסכך כשר:

- (1) גידולו מן הארץ.
- (2) אינו מקבל טומאה.
- (3) תלוש מהקרקע.

במקרים אלו מחובר כשר
 [א] כשרוב סכך הסוכה תלוש
 [ב] כשקצץ לאחר שסיכך בו.

מניין שרק סכך שגדל בארץ ולא מקבל טומאה הינו כשר

ר' אליעזר [שסובר שהסוכות במדבר היו ענני כבוד]:
 "ואד (ענן) יעלה מן הארץ" - אד עולה מן הארץ ולא מקבל טומאה

ר' עקיבא [שסובר שהסוכות היו סוכות ממש]

הצעת רב דימי:

הוקשה סוכה לחגיגה ("חג הסוכות").

דחיה: אם כך אז אף בבעלי חיים ניתן לסכך!

הצעת ר' יוחנן:

"באספך מגרנד ומיקבך" - בפסולת גורן ויקב.

מניין שמדובר בפסולת ולא באוכל (המקבל טומאה):

(1) "מגרנד" - ולא גורן עצמו, "מיקבך" - ולא יקב עצמו.

(2) מהפס' בנחמיה רואים שסיככו דוקא בפסולת

סיכך ואחר כך תלשו

רב: כשר גם בלי נענוע (קציצה נחשבת עשייה)
שמואל: חייב לנענע ('תעשה ולא מן העשוי')

מח' זו מקבילה למחלוקת בעניין ציצית

קשר חוט ציצית ואחר כך חתכו

רב: לא צריך לקשור מחדש (החתיכה נחשבת עשייה)
שמואל: צריך לקשור מחדש ('תעשה ולא מן העשוי')

קושיות על שיטת רב:

קושיה א': מהברייתא משמע שקציצה לא נחשבת לעשייה.
תירוץ: מדובר כשהקציצה אינה ניכרת, ולכן לא נחשב לעשייה.

קושיה ב': מהברייתא משמע שפסיקה לא נחשבת לעשייה.

קשיא!

הברייתא

ליקט ביו"ט את ענבי ההדס (שהיו מרובים מעליו):

ר' שמעון בר יהוצדק: פסול.

חכמים: כשר.

טעם המחלוקת

אפשרות א': האם לקיטה נחשבת עשייה (כולם מסכימים שולב צריך אגד - עשייה, ושיש בו פסול תעשה ולא מן העשוי)

אפשרות ב': האם בלולב נאמר הדין 'תעשה ולא מן העשוי'.

אפשרות ג': האם לולב צריך אגד (קשירה).

לפי אפשרות 1 מח' רב ושמואל מקבילה למח' התנאים

טעם המחלוקת: האם לומדים גזירה שווה ('ולקחתם') מאגודת אזוב.

חכמים מודים שלכתחילה מצוה לאגוד (משום 'זה אלי ואנוהו').

האם צריך לאגוד יחדיו את הלולב, הדס וערבה?

חכמים: לא.

ר' יהודה: כן.

סוכה יב. (משנה) עד יג. (שורה 14)

ביאורים

מדוע אין מסככין באניצי פשתן? רש"י: כי הם מקבלים טומאת נגעים. תוס': כי הם קרובים לקבלת טומאה (לאחר שיטו). רמב"ם: כיוון שנשתנית צורתו וכאילו אינו מגידולי קרקע. ראב"ד: מפני שראויים ליתן את האניצים בכרים וכסתות ולכן הם מקבלים טומאה על ידי דבר אחר.

משנה

חבילות קש/עצים/זרדין:
קשורות: אין מסככין בהן.
מותרות: מסככין בהן.
כל הפסולים לסכך:
כשרים לדפנות.

גזירה משום מקרה שבו החבילה הונחה לייבוש ורק אח"כ נמלך לעשותה סכך (גזירת אוצר).

כך מדויק מלשון המשנה "אין מסככין" - משמע מדרבנן

ואם נענע את העומרים שעל הסכך והניחן מחדש לשם סוכה מותר לכתחילה.

המשנה ב-טו.

החופר סוכה בגדיש:
אינה סוכה.

פסולה מהתורה, מהטעם ש"תעשה ולא מן העשוי".

כך מדויק מלשון המשנה "אינה סוכה" - משמע מהתורה

סיכך בדברים הבאים

חיצין זכרים: כשרה. (כלי עץ ללא בית קיבול (פשוטי כלי עץ) אינם מקבלים טומאה)

חיצין נקבות: פסולה. (כלי עץ עם בית קיבול (מקבלי כלי עץ) מקבלים טומאה)

אניצי פשתן: פסולה. (טעם הדבר - עיין ביאור מושגים)

הוצני פשתן: כשרה.

הושני פשתן: ספק.

שושי ושווצרי (מיני ירקות):

רב יהודה: כשרים (אינם ראויים למאכל אדם ולכן אינם מקבלים טומאה)
אביי: שווצרי - פסולים (האדם עלול לצאת מהסוכה בגלל הריח המסריח שלהם)

היזמי והיגי (מיני קוצים):

רב חנן בר רבא: כן.
אביי: בהיגי - לא. (האדם עלול לצאת מהסוכה בגלל שעליהם נושרים כל הזמן)

ענפי הדקל היוצאים יחד מגזע הדקל:
כשרים (חיבור בידי שמים אינו חיבור)

קנים היוצאים יחד מגזע הקנה:
כשרים

זכרים:

נקבות:

אניצי פשתן:

גבעולים שהושרו (במי משרה), נכתשו, ונסרקו במסרק.

הוצני פשתן:

גבעולי הפשתן ללא שום עיבוד (טרם הושרו וכו').

הושני פשתן:

גבעולים שהושרו ונכתשו אבל לא נופצו

גבעולים שהושרו אבל לא נכתשו ולא נופצו -

ספק האם נחשבים הושני או הוצני

גם אם יקשרם בצד השני כשרה - הם דבר אחד ולכן זה לא נחשב לחיבור.

סוכה יג. (שורה 14) עד יד. (משנה)

ביאורים

גופא: הגמרא משתמשת במינוח זה כאשר מקודם הביאה ברייתא או מימרא אמוראית אגב גררא וכעת היא מעוניינת לשוב ולדון בגופו של קטע זה. [הליכות עולם, שער שני, א/נה. ובכללי הגמרא לר' יוסף קארו (שם) כתב שהנהוג הוא לומר 'גופא' על מימרא אמוראית ו'אמר מר' על דברי תנא. ורש"י בסוגייתנו הביא שכאשר הגמרא מביאה משנה מסדר טהרות שאין עליה גמרא נוהגת הגמרא להשתמש במינוח 'גופא'.]

ידות: חלק שאינו פרי (או כלי) אבל משתמשים בו כדי להחזיק את הפרי (או הכלי). יד מקבלת טומאה למרות שאיננה פרי.

רבינא בר שילא:

'מרור האגם' - יוצאים בו בפסח עבור 'מרור'.

קושיה: לגבי אזוב נקבע שרק אזוב בלי שם לוואי כשר להיות אזוב
תשובות: רבא: 'אגם' אינו חלק משם מרור זה
אביי: התוספת 'אגם' התוספה אחרי מתן תורה

חבילות הכשרות לסיכוך

א. חבילי קנין שעשו בסורא למכור בשוק. (אין בהם גזירת אוצר, כיוון שלא שומרים אותם אגודים)

ב. כוכים (העשויים מערבוב) שהתיר את הקשר העליון.

מה נחשב אגד (לעניין חבילה לסכך ולענין אגודת אזוב)

יחידה אחת קשורה: לא נחשבת

שתי יחידות קשורות: מחלוקת (ר' יוסי: לא נחשבות, **חכמים:** נחשבות)

שלוש יחידות קשורות: נחשבות

הקשר התחתון

רב פפא: צריך להתירו (אבל לא צריך להפקיע את הקליעה)
רב הונא בר"י: לא צריך להתירו (כיוון שלא ניתן לטלטל את הכוך באמצעות קשר זה)

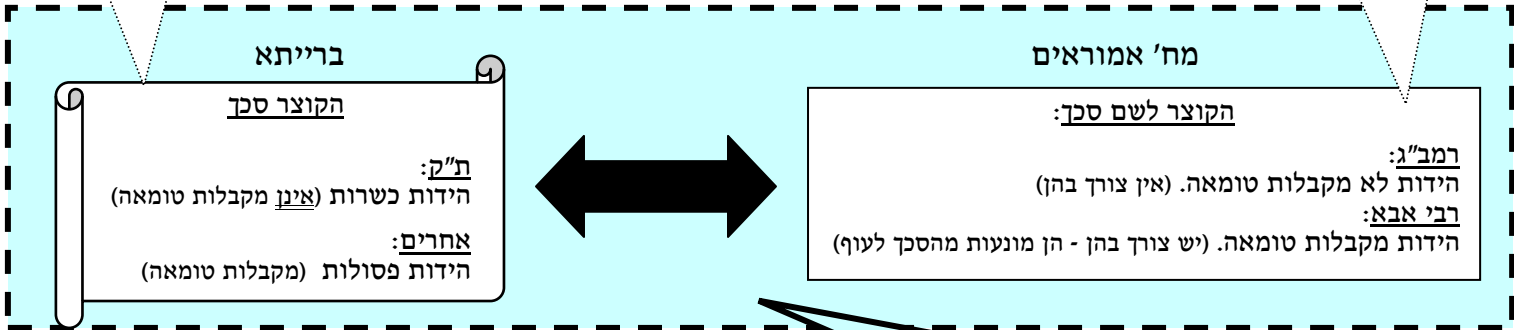
ירקות שיוצאים בהם ידי מרור:

- **מביאין את הטומאה** - כשהם לחים (אז הם נחשבים אוהל מהתורה)
- **אין חוצצין בפני הטומאה** - מדרבנן (כיוון שכשתייבשו יפסיקו להחשב כאוהל)
- **פוסלים בסוכה כאויר** (בשיעור 3 טפחים) ולא כסכך פסול (שפוסל בשיעור 4 טפחים)

כיוון שלאחר שיתייבשו הם יפלו ויישאר אויר.

הדיון בברייתא הוא האם הידות כשרות (ומצטרפות לענפים הכשרים למעט את האוכל הפסול) או פסולות (ומצטרפות לאוכל הפסול למעט את הענפים הכשרים מלהיות סכך כשר)

הבוצר ענבים כדי לעשות מהם יין: כולם מודים שהידות לא מקבלות טומאה. (אין צורך בהן - הן מזיקות ליין)

ברייתא

הקוצר לשם סכך

ת"ק: הידות כשרות (אין מקבלות טומאה)

אחרים: הידות פסולות (מקבלות טומאה)

מח' אמוראים

הקוצר לשם סכך:

רמב"ג: הידות לא מקבלות טומאה. (אין צורך בהן)

רבי אבא: הידות מקבלות טומאה. (יש צורך בהן - הן מונעות מהסכך לעוף)

ר' אבא: המחלוקת מקבילות

רב מנשיא: כולם סוברים שבקוצר לשם סכך הידות לא מקבלות טומאה. בברייתא מדובר שקצר לאכילה ונמלך עליהן לסיכוך.

ר' אלעזר ור' יוחנן נחלקו האם כשיינה את מחשבתו (בדברים שהם לצורך אכילה) צריך גם שינוי מעשה (ר"י) או שמספיק שינוי במחשבה (ר"א)

ת"ק: כיוון ששיינה את מחשבתו אינם מקבלים טומאה **אחרים:** בסוף החג ישתמש בידות ולכן שינוי המחשבה לא מועיל.

ר' יוסי מטמא כיוון שנוח לו בידות המחוברות באוכל כיוון שבגללן קל להפוך את השיבולים.

ר' יוסי מטמא כי זהו מעשה זניח שלא מבטל 'תורת ידות' מהן.

"בססו" -

ר' יוחנן: דרס אותן ממש. (=מעשה)

ר' אלעזר: התיר את קשירת העומרים. [ובכך גילה דעתו שלא נוח לו בידות שלהן שתועלתן היא לאגידה.] (=מחשבה)

המשנה בעוקצין

ידות האוכלין שבססו בגורן:

ת"ק: טהורות.

ר' יוסי: טמאות.

תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות (לכן היא נקראת 'עתר')

סוכה יד. (משנה) עד טו. (משנה שניה)

ביאורים

סכך פסול: באמצע הסוכה: פוסל ב - 4 טפחים. **בצד בסוכה:** פוסל ב - 4 אמות (עד שיעור זה ניתן להכשיר מדין דופן עקומה).
ההבדל בין הפסולים: עד 4 טפחים - הפסול מתבטל ולכן מותר לשבת מתחתיו
 מעל 4 טפחים ועד 4 אמות - הפסול נחשב כדופן של הסוכה ואסור לשבת תחתיו.

ישנה ברייתא כשיטת רב וברייתא כשיטת שמואל.

מתי נחלקו התנאים

רב:

4 טפחים ומעלה: מחלוקת

פחות מ - 4 טפחים: כשר

שמואל:

4 טפחים ומעלה: פסול

פחות מ - 4 ויותר מ: מחלוקת

פחות מ - 3 טפחים: כשר (זה נחשב כמו קנים)

לפי רב נחלקו האם יש גזרת תקרה

לפי שמואל כולם מודים שיש גזירת תקרה המחלוקת היא מתי גוזרים (רק ב-4 או גם בין 3 ל-4)

משנה

סיכוך בקורות

ר' יהודה: כשר
 ר' מאיר: פסול.

סיכך (בצד) בקורה שרוחבה 4 טפחים:
 • הסוכה כשרה.
 • אסור לישון מתחת לקורה.

לשיטת רב: הסיפא היא רק כר' מאיר.
 לשיטת שמואל: הסיפא היא ככולם.

לישנא קמא

הסבר רב לברייתא

מדובר בקורות של 4 טפחים, קורות אלו פסולות לר"מ וכשרות לר"י
 לר' מאיר: קורות אלו מצטרפות ל - 4 אמות לפסול בצד הסכך.

הסבר שמואל לברייתא

מדובר בקורות של 3 עד 4 טפחים, קורות אלו פסולות לר"מ וכשרות לר"י
 לר' מאיר: קורות אלו מצטרפות ל - 4 טפחים לפסול באמצע הסכך.

ברייתא

ר' יהודה: 2 קורות לא מצטרפות לפסול הסכך.
 ר' מאיר: 2 קורות מצטרפות לפסול את הסכך.

לישנא בתרא

הסבר רב לברייתא

מדובר בקורות של 4 טפחים, קורות אלו פסולות לר"מ וכשרים לר"י
 לר' יהודה: קורות אלו כשרות לחלוטין (ר"י 'השתמש' בלשון 'אינן מצטרפות' בגלל ר"מ, לשיטתו הן כלל אינן פסולות)

הסבר שמואל לברייתא

מדובר בקורות של 4 טפחים, קורות אלו פסולות לכולם
 לר' יהודה: קורות פסולות אלו אינן מצטרפות ל - 4 אמות (לפסול בצד הסכך)

ניסיון הוכחה לר"ה: הברייתא פוסלת קורה גדולה גם אם שם רק מקצתה
 דחיה: הברייתא מתייחסת למקרה שבו שם חלק מהקורה מעל הסוכה וחלק מבחוץ.

נסר רחב (שפסול) שהפכו ע צידו הצר:

רב הונא: פסול. (הנסר מוגדר כסכך פסול ולכן הוא פסול בכל מצב)
 רב חסדא ורבה בר"ה: כשר.

משנה

כיצד מכשירים תקרה העשויה מקורות (שרוחבן 4 טפחים):

ב"ה לפי ר"מ - וב"ש לפי כולם:
מחליף כל קורה שניה בסכך כשר.

ב"ה לפי ר"י:
או מנענע את הקורות
או מחליף כל קורה שניה בסכך כשר.

[כך ביאור הגמ' וע"פ הרש"ש. ור' רש"י במשנה]

ביאור המחלוקת שבמשנה:

ב"ה לפי ר"מ וב"ש לפי כולם:
יש גזירת תקרה.
(יש שתי בעיות -גזירת תקרה ותעשה ולא מן העשוי)

ב"ה לפי ר"י:
אין גזירת תקרה.
(הבעיה היחידה היא תעשה ולא מן העשוי)

קושיה על שיטת שמואל:
לדעתו בנסרין שרחבים 4 טפחים לכולם יש גזירת תקרה!

קושיה על שיטת רב:
גם במשנה הקודמת נחלקו ר"י ור"מ האם יש גזרת תקרה - מדוע
הכפילות?

תירוץ:
המשנה קודמת עוסקת כשלא היתה תקרה מעולם -
במקרה זה לכולם יש גזירת תקרה.
המשנה שלנו עוסקת כשהיתה תקרה של קורות ובא לבטלה -
במקרה זה נחלקו האם גזירת תקרה קיימת.

תירוץ ר' יוחנן:
במשנה הקודמת נחלקו בנושא אחר ('גזרת כלים').
דחיה לתירוץ: מדברי רב במקום אחר מוכח שלא נחלקו בכך.
תירוץ הגמרא:
במשנה שלנו ר"י הביא סיוע לשיטתו מב"ה,
ור"מ השיב לו שב"ה לא סוברים כפי שחשב אלא אחרת.

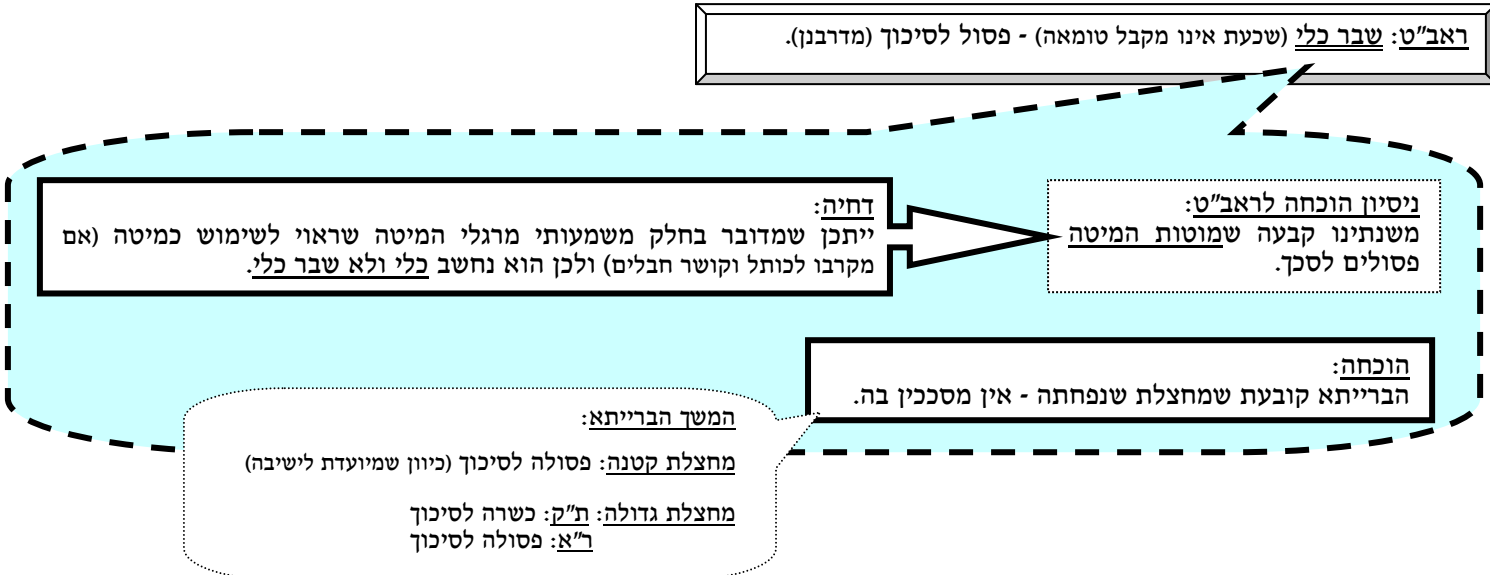
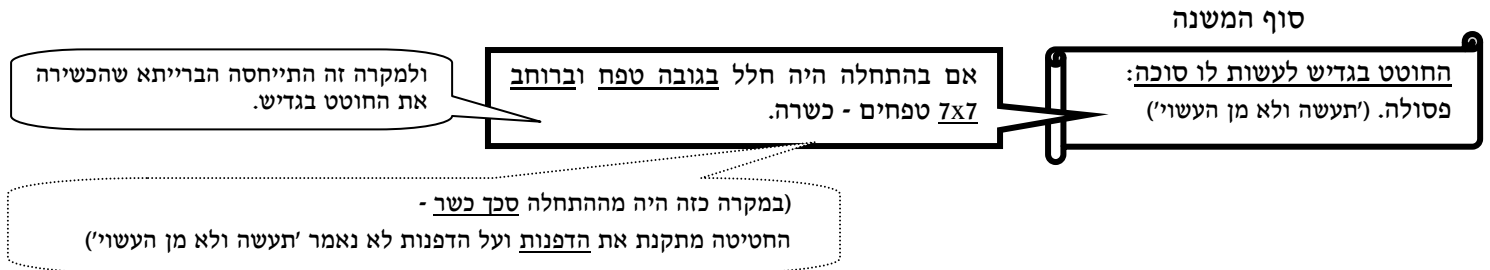
סוכה טו. (משנה שניה) עד טז. (משנה)

ביאורים

קבלת טומאה - מו"ר הרב אהרן ליכטנשטיין מסביר שבשביל לקבל טומאה יש צורך לענות על שני תנאים:
 א. לא להיות חלק מעולם הטבע, להיות חלק מעולם תשמישיו של האדם.
 ב. לא מקבלים טומאה כיוון שהם חלק מעולם הטבע ואילו חפצים סתמיים לא מקבלים טומאה כיוון שהם אינם חלק מתשמישיו של האדם. כלי שהוא חלק מתשמישיו של האדם מקבל טומאה ואילו שבר כלי שאינו חלק מתשמישיו של האדם אינו מקבל טומאה.

תירוץ א': במשנה מדובר כשהרווח בין המוטות גדול במעט מרוחב המוטות.
 תירוץ ב': הסכך מונח ב 90 מעלות לכיוון המוטות ומונח בקצותיו על המוטות, ולכן הוא מרובה מהמוטות ומבטלן.

סוכה טז. (משנה) עד טז: (סוף העמוד)

ביאורים

בור שבין שתי חצרות: מהתורה מותר לטלטל מרשות היחיד אחת לשניה. חכמים גזרו לאסור טלטול מרשות היחיד של אדם פלוני לרשות היחיד של אדם אחר. אדם הרוצה בכל זאת לטלטל מבית לבית חייב לעשות לפני השבת עירוב חצרות. עירוב זה מגדיר את כל החצר כיחידה המשותפת לכולם.
 בור שבין שתי חצרות הפתרון הטוב ביותר הוא שהחצרות יערבו ביניהם וישתתפו ביחד. אם הדבר בלתי אפשרי ניתן לעשות כותל שיפריד את בור לשני חלקים חלק אחד השייך לחצר זו וחלק אחר השייך לחצר אחרת.

משנה

דופן חלקי

כשלא מגיע לסכך - כשר אם:
 גובה הדופן 10 טפחים. (המחיצה 'עולה' עד לסכך)

כשאינו מגיע לקרקע - כשר אם:
 ת"ק: המרחק לקרקע פחות מ3 טפחים (מדין 'לבוד')
 ר' יוסי: גובה הדופן 10 טפחים. (המחיצה 'יורדת' עד לקרקע)

המשנה בעירובין

בור שבין חצרות - וכותל מעליו
האם הכותל 'יורד' ומפריד בתוך הבור?

חכמים: לא. (המחיצה לא יורדת למטה)
 ר' יהודה: כן. (המחיצה יורדת עד למטה)

אלו שסוברים שהמחיצה לא יורדת נחלקו היכן בדיוק יש לבנות את הכותל.

ר' יוחנן:

ר' יהודה ור' יוסי סוברים אותו דבר (מחיצה יורדת למטה - 'מחיצה תלויה מתרת').

דחיית הגמרא:

ר' יהודה סובר כך רק בדרבנן (עירוב חצרות) ולא בדאורייתא (סוכה).
 ר' יוסי סובר כך רק במצות עשה (סוכה) ולא באיסור סקילה (שבת).

זוה שבציפורי (מקומו של ר' יוסי) הסתמכו בשבת על מחיצה תלויה - היה ע"פ ר' ישמעאל בר"י (ולא ע"פ ר' יוסי).

שימוש בדין לבוד:

יעמידנה באמצע הגובה (במרחק של פחות מ3 טפחים לכל כיוון).

החידוש:

ניתן להשתמש פעמיים בדין לבוד בו-זמנית.

רב חסדא:

דופן בגובה 4 טפחים ומשהו יכולה לשמש כדופן בסוכה שגובהה 10 טפחים.

יעמידנה בפחות מ3 טפחים לסכך, (ומותרת לר' יוסי מדין מחיצה תלויה) או ב3 טפחים סמוך לקרקע (ומותרת לכולם)

ברייתא:

דופן בגובה 7 טפחים ומשהו יכולה לשמש כדופן בסוכה שגובהה יותר מ10 טפחים.

יעמידנה בפחות מ3 טפחים סמוך לדופן.

החידוש:

הרוחב המינימלי של סוכה הוא 7 טפחים.

רבי אמי:

דופן ברוחב 4 טפחים ומשהו יכולה לשמש כדופן בסוכה.

סוכה יז. (משנה) עד יח. (שורה 11)

ביאורים

טומאת מדרס: הזב וחבורתו (זבה יולדת ומצורע) הוא אב הטומאה והוא מטמא כלים המיוחדים לשכיבה או לישיבה או לרכיבה, ועושה גם אותם אב הטומאה, לטמא אדם וכלים. הזב מטמא כלים אלו ב-5 דרכים (הנקראים "מדרס"): עומד, יושב, שוכב, נתלה ונשען.

משנה

אזיר בצד הסכך:
עד 3 טפחים - כשר,
מעל 3 טפחים - פסול.

סכך פסול בצד הסכך:
עד 4 אמות - כשר,
מעל 4 אמות - פסול

דוגמאות לסכך פסול מהצד:
1. בית שגגו נפחת באמצעותו וסיכך על הפחת.
2. חצר המוקפת באכסדרה וסיכך על גבה.
3. סוכה מסוככת שבצדדיה יש סכך פסול.

החידוש בדוגמא 2:
שם הדופן לא נעשתה עבור הסוכה.

החידוש בדוגמא 3:
שם הסכך פסול במהותו (ולא רק בשל דין חיצוני של 'תעשה ולא מן העשוי').

שיעור שאזיר פוסל:

3 טפחים (משום לבוד)

שיעור שסכך פסול פוסל:

השיטה המאחדת
רבה (לפי סורא) ורבה (לפי נהרדעא):
בכל מקום: 4 אמות. (הלכה למשה מסיני)

השיטה המפצלת
רב (לפי סורא) ושמואל (גם לפי נהרדעא):
באמצע: 4 טפחים (שיעור מקום חשוב).
בצד: 4 אמות (הוא נחשב דופן עקומה).

המשנה שדיברה על 4 אמות לכול סכך פסול התייחסה לכל

המשנה שדיברה על 4 אמות התייחסה רק לדופן עקומה

סוגיית סורא

קושיית רבה על השיטה המפצלת:

המקרה: סכך פסול ברוחב של כמעט 4 טפחים, ולידו אזיר ברוחב של כמעט 3 טפחים
הדין: הסכך הפסול לא מצטרף לאזיר

לפי השיטה המאחדת - הדין מובן:

מדובר בשיעורים השונים במהותם (4 אמות לסכך פסול 31 טפחים לאזיר) - לכן מובן למה אינם מצטרפים

לפי השיטה המפצלת - הדין קשה:

מדובר בשיעורים הדומים במהותם (4 טפחים לסכך פסול 31 טפחים לאזיר) - לכן לכאורה הם צריכים להצטרף!

קושיות על השיטה המאחדת

קושיית אביי:
בסוכה קטנה גם אזיר וגם סכך פסול פוסלים ב3 טפחים - מכאן ששיעוריהם לא שונים במהותם!

תירוץ:
סוכה זו נפסלת בגלל שאין בה שיעור (ולא בגלל שיש חומר פוסל).

קושיית הגמרא:
בגדים השונים בשיעוריהם מצטרפים לטמא (טומאת משכב הזב):

תירוץ:
שיעורם שווה בתחום מסויים (טומאת מושב הזב).

סוגיית נהרדעא

בנהרדעא הקשו על השיטה המפצלת (הסוברת שבאמצע סכך פסול פוסל ב-4 טפחים) כמה קושיות ממשניות וברייתות

התירוצים

המשנה (יד.) שאומרת שנסר הרחב 4 טפחים לא פוסל את הסוכה -
מתייחסת למקרה שמונח בצד.

הברייתא (יד:) שאומרת שנסרין (שלפי רב רוחבם 4 טפחים) מצטרפים לשיעור סכך פסול -
מתייחסת למקרה שמונחים בצד, (ולכן הם מצטרפים ל 4 אמות)

הברייתא (יד:) המכשירה סוכה שיש בה 4 טפחים סכך כשר 41 טפחים נסר על פני כל הסוכה -
מתייחסת למקרה שבו באמצע הסוכה (במרחק של פחות מ 4 אמות מהדפנות) יש 8 טפחים סכך כשר.

סוכה יח. (שורה 11) עד יט. (נקודתיים)

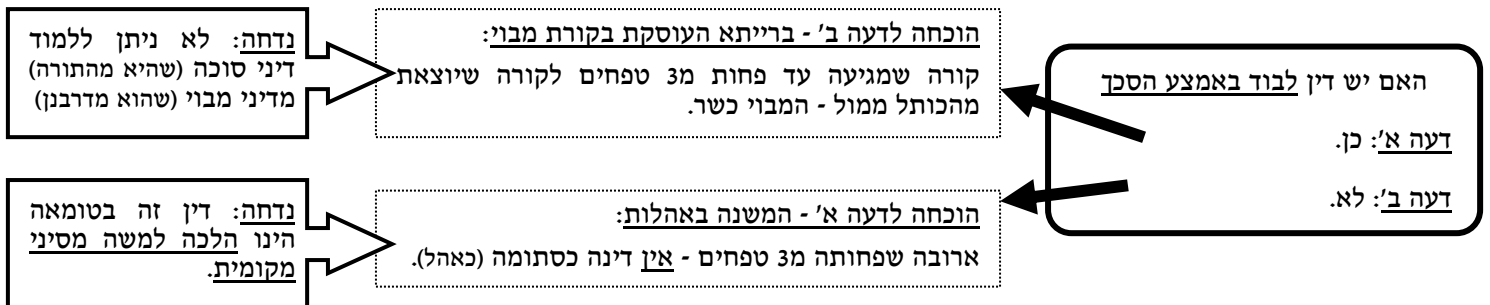
ביאורים

פי תקרה יורד וסותם: האמוראים נחלקו האם ניתן לומר ולראות כאילו חודה של התקרה נמשך ויורד למטה ומגיע עד לקרקע (אף שבפועל אין שם מחיצות אמיתיות), ובעקבות כך להחשיב חלל שמתחת תקרה ללא מחיצות, לסוכה ולרשות היחיד. (להרחבה - שו"ע שסא/ב)

באמצעות מה ניתן למעט אויר ברוחב 3 טפחים שבסכך?

בסוכה גדולה: אפילו בסכך פסול (כי אין אויר בשיעור 3 טפחים, ואין סכך פסול בשיעור 4 טפחים)

בסוכה קטנה: רק בסכך כשר (אחרת אין סכך כשר בכמות הנדרשת)

דרשותיו של ר' יהודה בר אלעאי:

- בית שגגו נפחת באמצעותו וסיכך על הפחת - הסוכה כשרה.
- 'אברומא' (סוג דג קטן): מותר באכילה.

ר' ישמעאל בר' יוסי - כך פירש אבא:

- רק בתנאי שהמרחק של הפחת מהדופן לא יותר מ 4 אמות.
- רק של מקום פלוני (שם אין גם דגים טמאים דומים מאוד).

חצר שבקצוותיה ישנו מרחב מקורה - ואדם שם סכך על החלק הלא מקורה - תוך שהוא משעינו על החלק המקורה

סיכך ע"ג אכסדרא (מרפסת מקורה ללא קירות)

הלכה כשיטת סורא (וערבא).

יש לה עמודים (שהמרחק ביניהם פחות מ3 טפחים):

<p>שיטת נהרדעא אביי: כשרה (מדין 'לבוד') רבא: פסולה (כיוון שהעמודים לא נעשו לשם סוכה לא אומרים לבוד)</p>	<p>שיטת סורא כשרה. (מדין לבוד)</p>
--	---

הסתיגויות על שיטת אביי
 א. במשנה שלנו (ז) לא אומרים פי תקרה יורד כיוון שפי התקרה אינו ניכר,
 ב. בסוכה עם שתי דפנות מקבילות בלבד - לא אומרים 'פי תקרה יורד' - כיוון שרבים עוברים שם

אין לה עמודים:

<p>שיטת נהרדעא פסולה (פי התקרה לא נעשה עבור הסוכה ולכן לא אומרים 'פי תקרה יורד וסותם')</p>	<p>שיטת סורא אביי: כשרה (אומרים 'פי תקרה יורד וסותם'). רבא: פסולה (לא אומרים 'פי תקרה יורד וסותם').</p>
---	--

אביי (לפי סורא) חייב לסבור כרב.
רבא (לפי סורא) יכול לסבור או כשמואל או כרב (רב אמר כאן פי תקרה יורד בגלל שכאן התקרה נעשתה לצורך המקום המדובר.
 במקרה של סוכה התקרה לא נעשתה כדי שישככו על החלק הלא מקורה)

אכסדרא בבקעה (=שרבים לא עוברים שם - רש"ש):
רב: נחשבת רשות היחיד - אומרים 'פי תקרה יורד וסותם'.
שמואל: איננה רשות היחיד - לא אומרים 'פי תקרה יורד וסותם'.

סוכה שיש לה 2 דפנות העשויות כהלכתן, והדופן ה3 סמוכה לאכסדרה, (כך שלעומדים מבחוץ זה נראה כאילו אין דופן שלישית) - כשרה

סוכה י"ט. (נקודתיים) עד י"ט: (המשנה השניה)

ביאורים
 "פלוני ופלוני דאמרי תרווייהו": הגמרא משתמשת במינוח זה דווקא עבור 2 אמוראים, שבדרך כלל חולקים זה על זה (כגון: רב ושמואל, רבה ורב יוסף, אביי ורבא ועוד), כאשר באופן חריג הסכימו זה לזה בד"ן/הסבר שלפנינו.

ברייתא

"פסל (=סכך) היוצא מן הסוכה נידון כסוכה"

מהו - "פסל היוצא מן הסוכה"

עולא:
 סכך היוצא מאחורי הסוכה עם דפנות כשיעור הכשר סוכה.

רבה ורב יוסף:
 סכך היוצא לפניו מן הסוכה (בצד הפתוח) ורק דופן אחת ממשיכה איתו.

ר' יוחנן:
 איזור קטן בסוכה שחמתו מרובה מצילתו.

ר' אושעיא:
 סכך פסול פחות מ3 טפחים בסוכה קטנה.

החידוש: למרות שהדפנות לא יועדו לסוכה האחורית - כשרה.

החידוש: למרות שאין שיעור הכשר סוכה בחלק זה היא כשרה, כיוון שהסכך נחשב חלק מהסוכה עצמה.

החידוש: הסוכה לא נפסלת בגלל מיעוט זה.

החידוש: מותר לישון תחת סכך פסול זה - בניגוד לאויר הפחות מ3 טפחים (וגדול מכדי ראשו) שאין ישנים תחתיו

אויר פחות מ3 טפחים אמנם מצטרף להכשר סוכה - אבל הוא עצמו אינו כשר ואין ישנים תחתיו.
 ד"ן דומה קיים בטיט נוזלי:
מצטרף להשלים לשיעור 40 סאה למקוה, אך אין טובלים בו.

משנה

משנתנו היא כשיטת ר' נתן. חכמים שבדורו חלקו עליו והפכו את הדעות

טעם המחלוקת: האם אהל משופע נחשב לאהל.

סוכה כמין צריף או הסמוכה לכותל:
ר' אליעזר: פסול. (כי לא ניכר מהו הגג)
חכמים: כשרה.

במקרה שהגביהה (את שתי הסוכות) מהקרקע טפח או הרחיק (את הסוכה הסמוכה לכותל) מן הכותל טפח - כולם מודים שהן כשרות (כיוון שניכר מבנה האהל).

סוכה י"ט: (משנה) עד כ: (סוף הפרק)

ביאורים

"אמר ריש לקיש... חזרה ונשתכחה עלו רבי חייא ובניו ויסדוה": הריטב"א העיר שלא מצאנו שנשתכחה תורה בדורו של ר' חייא, שהרי בדורו היו רבינו הקדוש וחבריו שהיו גדולי ישראל, אלא ריש לקיש אמר כך בשביל מה שחדשו בהלכה זו שבסוגייתנו, כיוון שכל המקיים הלכה אחת שלא תשתכח הרי הוא כאלו מייסד כל התורה כולה.

טומאת מדרס וטומאת כלי: רוב הגורמים המטמאים מטמאים רק כלים. הזב וחבורתו מטמאים גם את מה שהם שוכבים עליו (מדרס) לכן חפץ יכול להיטמא או ככלי (ברוב הטומאות) או כמדרס (כשזב שוכב עליו) כדי שכלי יטמא גם במדרס עליו להיות ראוי למשכב. כלי שאינו ראוי למשכב מטמא רק ככלי ולא כמדרס.

משנה

ר' אליעזר:

מחצלת קטנה וגדולה:
עשאה לשכיבה - מקבלת טומאה (ואין מסככין בה)
עשאה לסיכוך - אינה מקבלת טומאה (ומסככין בה)

תנא-קמא:

מחצלת גדולה:
עשאה לשכיבה - מקבלת טומאה (ואין מסככין בה)
עשאה לסיכוך - אינה מקבלת טומאה (ומסככין בה)

מחצלת 'קטנה' היינו בכדי שכיבה (ר"ז).

מה הדין אם עשה את המחצלת סתם - ללא כל כוונה מיוחדת

מהרישא של כל תנא משמע שאם עשאה סתם כאילו עשאה לסיכוך ואילו מהסיפא משמע שאם עשאה סתם כאילו עשאה לשכיבה

הסבר רב פפא (המשנה כתובה בדפוס והתוספת לה רב פפא כתובה כתובה יד')

ר' אליעזר:

מחצלת גדולה וקטנה:
עשאה סתם - כאילו עשאה לשכיבה - ומקבלת טומאה
עשאה לסיכוך - אינה מקבלת טומאה

תנא-קמא:

מחצלת גדולה:
עשאה לשכיבה - מקבלת טומאה
עשאה סתם - אינה מקבלת טומאה (כאילו עשאה לסיכוך)

מחצלת קטנה:
עשאה לסיכוך - אינה מקבלת טומאה
עשאה סתם - מקבלת טומאה (כאילו עשאה לשכיבה)

עשאה סתם לפי ר"א:

גדולה וקטנה - כאילו עשאה לשכיבה (ומקבלת טומאה)

עשאה סתם לפי ת"ק:

בגדולה - כאילו עשאה לסיכוך (ואינה מקבלת טומאה)
בקטנה - כאילו עשאה לשכיבה (ומקבלת טומאה)

ברייאתא

מחצלת מקנים או מחילת - תלוי בדרך ההכנה:

קלועה:
מסככים (כיוון שאינה ראויה לשכיבה)

ארוגה:
ת"ק: לא מסככים. (סתמא לשכיבה)
ריב"ז ור' דוסא: מסככים.

מחצלת משיפה או מגמי - תלוי בגודל:

גדולה:
מסככים

קטנה:
לא מסככים. (סתמא לשכיבה)

ר"ל ואמוראים נוספים:

דווקא מחצלות ללא שפה סביב (שלכן אינן משמשות ככלי, ואינן מקבלות טומאה).

המשנה בעדויות

איזו טומאה מקבלות החוצלות?

ר' דוסא: מיטמאות ככלי ואינן מטמאות כמדרס.

חכמים: מיטמאות גם ככלי וגם כמדרס

מה הם "חוצלות"?

ר' אבא: תרמיל רועים (מזבלי).

ריש לקיש: מחצלות (ודווקא עם שפה סביב שלכן משמשות ככלי)

הסבר המחלוקת - לפי ר"ל

מחצלות של אושא:

מיטמאות במדרס. (כי מיוחדות לשכיבה)

מחצלות של טבריא:

טהורות ממדרס. (כיוון שקשות לא שוכבים עליהן כלל)

מחצלות של שאר מקומות:

ר' דוסא: טהורות ממדרס. (כי רוב בני אדם לא רגילים לייחדן לשכיבה)

חכמים: מיטמאות במדרס. (כיוון שמזדמן ששוכבים עליהן)

בברייתא נוספת מתואר שנחלקו בחוצלות מהסוגים: שעם, גמי, שק, ספירא.
למסקנה שני פירושי האמוראים מסתדרים עם סוגים אלו.

סוכה כ: (תחילת פרק שני) עד כא: (סוף הדף)

ביאורים

מעלות בפרה: חכמים דאגו במכוון שהפרה תיעשה ע"י כהן טבול יום [שטרם העריב שמשו], כדי להוציא מדעת הצדוקים שסברו שאין לעשות את הפרה בטבול יום. מכיוון שכך התעורר חשש שיבואו לזלזל בעוד דינים הקשרים לפרה, ולכן חכמים תיקנו כקונטרה הרבה מעלות (המקפידות על טהרה יתירה) בעשיית הפרה.

בסוגייתנו מתוארות חלק ממעלות אלו - ילדים שגודלו במיוחד בטהרה מרובה עבור מילוי מים חיים (עבור הכנת מי חטאת) ותיאור אופן המילוי.

דין מעמיד: לכתחילה אין להעמיד את הסכך בדבר המקבל טומאה ('מעמיד') [מחשש לפוסקים שפסקו כר' יהודה ולפי דעה ב' בגמרא - ראה בעמוד הבא] (ראה: משנ"ב תרכט ס"ק כב; משנ"ב ושעה"צ ס"ס תרל).

אם הסכך עצמו אינו עומד על דבר הפסול אלא על דבר אחר שהוא עומד על הפסול ('מעמיד דמעמיד') לדעת המג"א והגר"א ורוב הפוסקים מותר, אך החזו"א אוסר.

משנה

מדובר במיטה שגובהה 10 טפחים (במיטה נמוכה 10 טפחים יצא לפי כולם)

הישן תחת המטה בסוכה:

ת"ק, ר' שמעון: לא יצא.

ר' יהודה: יצא.

רבן גמליאל הדגיש שדוקא טבי שהוא עבד ישן תחת המטה בסוכה.

משיחתו של ר"ג למדנו:

1. עבדים פטורין מן הסוכה.
2. הישן תחת המטה בסוכה לא יצא.

אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד, שנאמר: 'ועלהו לא יבול'.

יישוב הסתירה בין מקור ב' למקור ג'

ר"י מודה ש: אהל בידי שמים הרחב כמלא אגרוף נחשב אהל (ועל מקרה כזה מדובר במקור ג').

יישוב הסתירה בין מקור א' למקור ג'

תירוץ 1:

מיטה לא נחשבת לאוהל - כיוון שאינה מיועדת לשינה מתחתיה (בניגוד לשור שמיועד להגן על בני מעיו).

תירוץ 2:

מיטה אכן נחשבת אוהל,

אבל ר' יהודה מתיר לישון מתחת למיטה מסיבה אחרת - סוכה היא דירת קבע, ולכן אוהל עראי (מיטה) לא מבטל אוהל קבע (סוכה).

ר' שמעון מסכים עם ר' יהודה שסוכה היא דירת קבע - אבל חולק עליו וסובר שאוהל ארעי מבטל אוהל קבע ולכן לפי ר"ש אסור לישון מתחת למיטה.

שיטת ר' יהודה בעניין אוהל שממילא

מקורות שמהם משמע שאינו נחשב אוהל

מקור א' - המשנה בסוכה: מותר לישון מתחת למיטה שבסוכה,

מקור ב' - המשנה באהלות: אוהל שנוצר בידי שמים - אינו אוהל לעניין טומאה, (דין זה נלמד בהיקש מאוהל המשכן)

מקור שממנו משמע שנחשב אוהל

מקור ג' - התוספתא בפרה: חלל שבבטן השוורים נחשב אוהל

מדוע לדעת ר"י היו מביאין את הילדים (שגודלו בטהרה עבור הפרה) **ישירות** על השוורים [ללא דלתות על השוורים]?

אביי: אין צורך בדלתות (השוורים בעצמם נחשבים כאהל).

רבא: אין להביא דלתות (הדלתות עלולות לגרום לילדים להוציא ראש או יד מהדלת - ולהיטמא)

משנה

סוכה שנשענת על כרעי המיטה:
ת"ק: כשרה.
ר' יהודה: אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה - פסולה.

הטעם לשיטת ר' יהודה:
דעה א': מפני שאינה קבועה (ומטלטלת ע"י המיטה).
דעה ב': מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה.

ר' יהודה לשיטתו שמצריך שהסוכה תהיה דירת קבע.
רש"י: המעמיד מקבל טומאה - ולכן כאילו סיכך בדבר המקבל טומאה.
ראב"ד: גזרו שמא יסכך בדבר המעמיד עצמו.

נעץ שיפודים של ברזל וסיכך עליהם:
לדעה א' הסוכה כשרה.
סיכך ע"ג יתדות והמיטות משמשות רק כדפנות:
לשתי הדעות הסוכה כשרה.

ייתכן שדין "מעמיד דמעמיד"
תלוי במח' ראשונים זו.

סוכה כב. (משנה) עד כב: (משנה)

ביאורים
קורת מבוי: מדברי סופרים אסור לטלטל במבוי בשבת עד שיעמידו לחי או קורה בצדו הפתוח לרשות-הרבים. הקורה צריכה להיות רחבה טפח וחזקה כדי לשאת עליה אריח(לבנה).

לפי רב: מקרה 2 (צילתה מרובה מחמתה) הוא **הסבר** למקרה 1 (מדובללת)
לפי שמואל: מקרה 2 הוא **מקרה** שונה ממקרה 1

מהי מדובללת
רב: מסוככת מעט (מדולדלת), אך צילתה מרובה.
שמואל: כשהסכך לא בגובה שווה (מבולבלת)

משנה
סוכות כשרות:
 1. סוכה מדובללת,
 2. צילתה מרובה מחמתה.
 3. המעובה כמין בית, אע"פ שאין הכוכבים נראים מתוכה.

כשהסכך שווה לאויר למעלה - פסולה, (כי למטה ברצפה השמש תרבה על הצל) (להרחבה: ראה רש"ש, תוס')

ואם אין אור השמש נראה מתוכה:
ב"ש: פסולה. **ב"ה:** כשרה.

סוכה מבולבלת ('קנה למעלה וקנה למטה):

כשהפרש הגבהים (בין הקנים) קטן מ - 3 טפחים כשרה תמיד
כשהפרש הגבהים (בין הקנים) 3 טפחים ומעלה אביי: פסולה תמיד רבא: כשעובי הקנים קטן מטפח - פסולה, כשעובי הקנים גדול מטפח - כשרה (מדין חבוט רמי)

קושיית רב אשי מברייתא:
 לדעת ריב"ז (בעניין קורה של מבוי) אומרים 'חבוט רמי' אף בפחות מרוחב טפח!
תירוץ: יש לתקן את גירסת הברייתא.

המקור לכך שכאשר יש רוחב טפח אומרים 'חבוט רמי' - הוא ממשנה ותוספתא באהלות.

ברייתא - דינים שונים בקורת מבוי:

- קורה שאינה מגיעה לכותל שבצד השני, (או לקורה היוצאת ממנו):
ת"ק: אם המרחק עד 3 טפחים - מועיל.
רשב"ג: אם המרחק עד 4 טפחים - מועיל.
- ב' קורות מקבילות שאין באף אחת מהן רוחב טפח** (ראה ביאור בריטב"א עירובין):
ת"ק: אם מקבלות אריח לרחבו (טפח) - מועיל,
רשב"ג: אם מקבלות אריח לארכו (שלשה) - מועיל.
- ר' יוסי בר' יהודה:** קורות שאינן באותו גובה - מצטרפות בתנאי שלא תהא העליונה למעלה מכ' אמה ותחתונה למטה מ' טפחים.

טעם מחלוקת ת"ק ורשב"ג:
ת"ק: לבוד הוא תמיד 3 טפחים.
רשב"ג: דין לבוד תמיד 4 טפחים.

תיקון הגירסה
מצטרפות בתנאי שלא יהיו במרחק 3 טפחים זה מזה.
 [ובתנאי ששתיהן יהו למעלה מ' טפחים ולמטה מכ' אמה]

סוכה כב: (משנה) עד כד: (משנה)

ביאורים

גולל: מי שנוגע בגולל טמא שבעה ימים. יש מפרשים שגולל זהו הכיסוי של ארון המת, ויש מפרשים שגולל זהו אבן של מצבה שנותנים לשם סימן על הקבר לאחר שקברו את המת וסתמו את הקבר.

כשרה (לפי כולם).

כשעומדת ברוח המצויה בים:

כשלא עומדת ברוח המצויה בים - אבל עומדת ברוח המצויה ביבשה: ר"ג: פסולה. (סוכה - דירת קבע)
 ר"ע: כשרה. (סוכה - דירת עראי)

פסולה. (לפי כולם)

כשלא עומדת אפילו ברוח המצויה ביבשה:

משנה

סוכה על עגלה/ספינה:
 כשרה ועולין לה ביו"ט.

סוכה על אילן/גמל:
 כשרה ואין עולין לה ביו"ט.
 (גזרה שמא יתלוש/יחתוך זמורה).

סוכה שחלקה על אילן: (ראה מח' רש"י ותוס')
 אם יכולה לעמוד אף ללא האילן - עולין לה ביו"ט.

המשנה שמכשירה סוברת כר' עקיבא - ולא כר' גמליאל שפוסל.

המשנה שמכשירה סוברת כר' מאיר - ולא כר' יהודה שפוסל.

טעמו של ר"י: צריך "סוכה הראויה לשבעה" (ולסוכה זו אין עולין ביו"ט?)

טעמו של ר"מ: סוכה זו ראויה לשבעה מהתורה (רק מגזירת חכמים לא עולין לה ביו"ט)

ברייתא

סוכה שבהמה משמשת לה כדופן:

ר' מאיר: פסולה.

ר' יהודה: כשרה.

הטעם של ר' מאיר

1. אביי: שמא תמות. (וגם שמא תברח)

2. ר' זירא: שמא תברח. (מיתה לא מצויה ואין לחשוש ממנה)

דחיית טעמים 1-2: לפי טעמים אלו מהתורה זה נחשב מחיצה (ורק חכמים גזרו) - אז מדוע לר' מאיר אינו מטמא משום גולל?

3. רב אחא בר יעקב א': מחיצה שעומדת ע"י רוח אינה מחיצה.

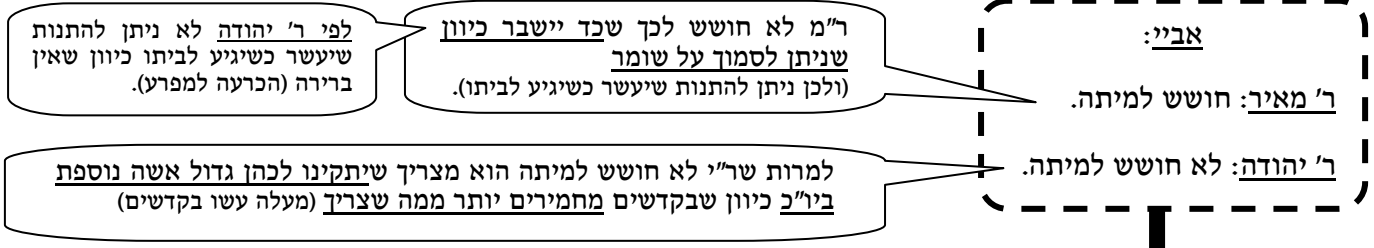
4. רב אחא בר יעקב א': מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה.

ההבדל בין 1 ל-2:

בהמה קשורה (אם תמות אז גובה הדופן ירד מתחת ל' טפחים)

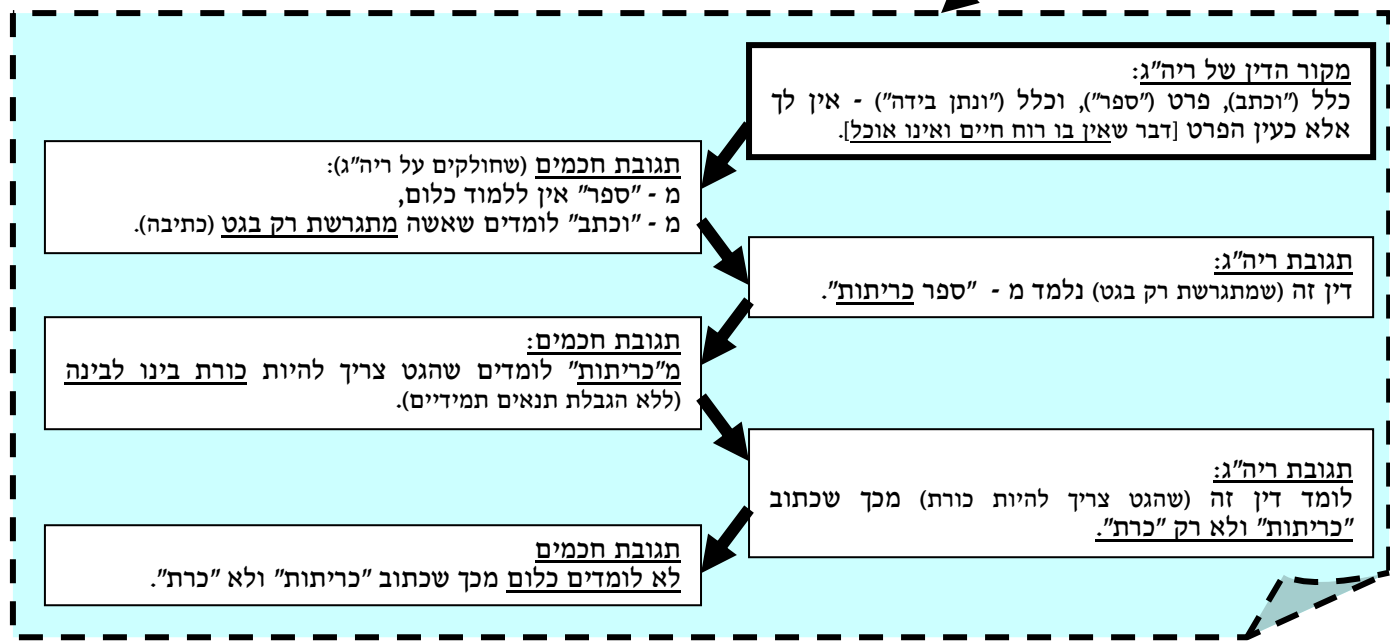
ההבדל בין 3 ל-4:

מחיצה באמצעות נוד תפוח (עומדת ע"י רוח אבל עשויה בידי אדם)

המשך הברייתא

דבר שיש בו רוח חיים - אינו משמש כ
 ר"מ: דופן לסוכה.
 לחי למבוי.
 פסי ביראות.
 גולל לקבר. (אין לו דין גולל שמטמא)
 ריה"ג: פסול גם לגיטי נשים.

סוכה כד: (משנה) עד כה: (2 שורות מלמטה)

בית סאתיים: שטחה של חצר המשכן - מאה אמה על חמשים אמה (5000 אמה מרובעות). (זהו שטח הראוי לזריעת סאתיים תבואה (26.5 ליטר). שטח שלא הוקף לדירה: אם הוא קטן מבית סאתיים - הוא נחשב רה", אם הוא גדול מבית סאתיים - הוא נחשב כרמלית ואסור לטלטל בו (מדרבנן) יותר מ4 אמות.

העוסק במצוה פטור מהמצוה -

- א. הראשונים נחלקו האם פטור זה קיים רק כאשר המצוה הראשונה מונעת ממנו לעשות את המצוה השנייה. או שהוא פטור מהמצוה השנייה גם אם יכול לעשות את שתי המצוות יחד. (לפי ההבנה הראשונה שלוחי מצוה פטורים מסוכה כיוון שזה יקשה עליהם במשימתם, לפי ההבנה השנייה הם פטורים כיוון שאדם שנמצא בשליחות הקב"ה לבצע מצוה לא הטריחוהו לעשות מצוה אחרת)
- ב. דין זה תקף רק על מצוות עשה - במצוות לא תעשה חייב גם העוסק במצוה אחרת

משנה

סוכה שהאילנות משמשות לה כדפנות - כשרה.

תירוץ:

בכל המקרים הללו מדובר באילן שנקשר באמצעות ענפים ולכן אינו מתנועע.

קושיה: מ- 4 מקורות אנו רואים שמחיצה הנעה ברוח נחשבת מחיצה

משנתנו: אילן יכול לשמש כדופן לסוכה.

ברייא: אילן יכול לשמש כדיומד.

משנה בעירובין: אילן יכול לשמש כמחיצה (להגדירה כרשות היחיד).

ברייא: שיבולים נחשבים מחיצה (כדי להחשיב שטח כרשות היחיד).

רב אחא בר יעקב:

מחיצה שאינה עומדת יציב ברוח מצויה -

לא נחשבת מחיצה.

משנה

פטורים מסוכה:

1. שלוחי מצוה.
2. חולים ומשמייהם.
3. אכילה ושתית עראי.

מקור דין 'העוסק במצוה פטור מן המצוה'

מקור א':

"*בשמתך במיתק ובלכתך בדרכך*" - בהליכה שלך (לדבר הרשות) - חייבים במצוות, בהליכה של מצוה - פטורים.

מקור ב':

לדעת ר' יצחק: האנשים שנדחו לפסח שני - עסקו במת מצוה לפני הפסח. הם נטמאו למת למרות שהטומאה תמנע מהם להקריב קרבן פסח!

מדוע צריך 2 מקורות:

ממקור א' לומדים ש:

דין זה תקף גם כש - 2 המצוות קיימות יחד (בפסח שני מצות מת מצוה היתה קיימת שבוע לפני מצות הפסח).

ממקור ב' לומדים ש:

דין זה תקף גם כשעל המצוה השנייה יש עונש כרת (קרבן פסח).

רק הטרוד במצוה פטור ממצוה - לכן:

הכונס את האלמנה - חייב (למרות שזו מצוה) - כי הוא לא טרוד.

טבעה ספינתו בים - חייב (למרות שטרוד) - כי זו לא מצוה.

אבל - חייב (למרות שטרוד) - כי זו לא מצוה (אין חובה להצטער).

דין זה נלמד מיחזקאל (שהיה אבל וחויב באופן חריג בתפילין).

רק צער שנובע מהישיבה בסוכה - פוטר ממצות סוכה. (צער כללי שלא קשרו לסוכה - לא פוטר מישיבה בסוכה)

הם מצווים לשמוח, ומקום השמחה צריך להיות במקום של החופה (שלא יכולה להיות בסוכה) ובמקום הסעודה.

מימרות של ר' אבא בר זבדא:

- אבל - פטור מתפילין (ביום הראשון).
- אבל - חייב בסוכה.
- חתן ושושביניו ובני החופה - פטורין מהסוכה.

קושיה:

מדוע לא ניתן לחייב לערוך את החופה בסוכה?

תירוצים:

אביי: שמא משהו יתייחד עם הכלה כשהחתן ירד לבית. (חשש זה קיים רק כשלא מצויים אנשים)

רבא: משום צער החתן (המקום קטן ופתוח ולא נעים לו לשמוח עם כלתו).